

„Dag op dag zijn ziel gekweld!”

Want deze rechtvaardige man, wonende onder hen, heeft dag op dag zijn rechtvaardige ziel gekweld, door het zien en hooren van hunne ongerechtigde werken.

(1 Petr. 1: 8.)

Wie een zijn gehoor bezit, heeft er pijn van, als er *valsch* wordt gesproken. Een ander, die zelf geen zuiver gehoor heeft, merkt dat niet, en lijdt er dus ook niet onder, maar hij wel. Die valsche toon dringt als een wanklank in zijn oor, en stoort de harmonie daar binnen. Het heeft iets van de pijn, die een sfingevoel over ondervindt, als er op een bord gekraakt wordt. Dat geeft evenals het schijnen van een vijl door een dun blad koper, zulk een afschrikkelijk hoogten toon, dat de gehoorzenaar er door wordt aangegrepen. En zeer gevoelige menschen kunnen dit dan ook niet mithouden. Als men niet ophielt, zouden ze de kamer uit moeten. Dat schelle, schrijnende gekras woont hun in letterlijken zin de gehoorzenaar, en door die gehoorzenaar heel het gevoelige zenuwgestel.

Leer nu uit dit beeld, hoe het toegaat ook in de hoogere wereld van het leven der ziel, zoodra ook in die ziel het verstoemde gevoel teeder wordt en het gehoor zuiver.

O, Zoolang, ge geen geestelijk gehoor bezit, ga dan maar neerzitten, onder welke predikatie ge ook wilt, en niets linder u. Of die prediker ook al den eenen toon voor den anderen na valsche aanslaat, en zoo geheel het lied der enade bederft, tot onkenbaar worden toe, — u deert dat niet. Ge weet niet hoe het zijn moet, en daarom merkt ge ook niet, dat het valsche gaat. Of die prediker het zóó zegt of het andersom zei, u is het al om het even.

Maar krijg nu gehoor, *tenig* gehoor althans; dat ge ten minste weet hoe het moet wezen; en dan merkt ge het terstond, als het mis gaat, en ge keert van die predikatie huiwaarts, onvoldaan en ongetroost, en vol critiek in uw hart op dien onjuisten prediker.

Maar op dat standpunt doet het u toch nog geen pijn. Gij keert het wel af, ge hebt er wel uw aanmerking op, ge eischt wel dat het anders worde; maar toch het ergerde u nog niet. Doch kom nu nog verder. Van historische gevoetheit in de kennis, tot een *geestelijk* gehoor. Dat uw ziel leeft in de zalige harmonie van het heiligegeheim, en ge geniet in de ondoorgrondelijke aanbiddelijkheid van de erbarmingen uws Gods, — en laat dan zulk een prediker eens valsche het lied der verlossing inzetten, en opeens grijpt het u aan, ge kunt er geen vrede bij houden, ge kwelt er uw ziel om, en er zoudt ge alles doen, dan naar zulk een prediker teruggaan.

Het verraadt daarom zooveel geestelijke stomtheid, als men zoo zeggen hoort: „Ja, die prediker is wel niet zuiver, maar ik kan er toch veel goeds leeren, en daarom ga ik er maar heen!” Verbeeld u dat iemand een orgelconcert gaf, en keer op keer valsche inzette en valsche doorspeelde; en dat ge iemand dan zeggen hoort: „Ja, hij zette wel valsche in, en speelde wel valsche door, maar soms waren er toch ook goed gegrepen accoorden, en daarom ga ik er weer heen!” Ge zoudt immers lachen om zulk een van alle muzikale besef volstrekt onthoofd zwetser. En toch, zoo doen velen met dat zoo onbeduidend veel hooger staande hemelische orgelconcert, waarvoor God zelf de compositie schonk, en waarvoor de Heilige Geest den toon moet aangeven in het hart.

Neen, wie godd. staat, wie een geestelijk oor ontving, die kan naar zulk een prediking niet toegaan. Of de prediker al eenvoudig, soms wat langzaam, vaak te lang, dat lied der erbarmingen afspelt, dat draagt hij nog. Maar een prediker die *valsch* inzet en *valsch* doorspeelt, die kwelt hem de ziel. Daar moet hij van weg!

En niet anders is het op dat nog breedere gebied, waarin het *zedelijk* leven der wereld afgespeeld.

In het Paradijs speelde dat leven der wereld zuiver. Het ging alles naar Gods beeld en gelijkenis, in zuivere harmonie!

Maar sinds den val is dat verbroken, is die harmonie weg, speelt alles valsche; is heel het leven der wereld één dissonant, één wanklank, één doorlopende verstoring van de harmonie des zedelijken levens geworden.

Er ruischt door het leven der wereld één toon van ongerechtigheid, van leugen, van zelfzucht, van hoogmoed, trots en hoovaardij. En wie nog dieper hoort, die hoort in dien toon van zelfzucht en trots één kreet van vijandschap tegen den Almachtige, één roepen en grijzen van het booze hart tegen den Heere onzen God.

En ook hierbij hangt het er nu maar van af, hoe het met uw geestelijk gehoor en geestelijk gevoel gesteld is.

Zijt ge nu zelf nog van die wereld, dan hindert dit u bijna niets, en is het alleen het schelle uigillen van de ongerechtigheid, dat nu en dan weerzin wekt. Bij een vreeslijke misdaad. Een gruwelijken moord. Bij schanddooneelen als van de Fransche Revolutie. En zelfs dan hunkert toch nog het booze hart uit nieuwsgierigheid naar het ongerechtigde. Zie maar hoe de misdaden en gruwelen, in allerlei bladen opgedischt, als verslonden worden, hoe het prikelt als er wat vreeslijks gebeurd is; en hoe zelfs verzonnen verhalen van allerlei gruwelen met greifheid gelezen worden.

Doch gung uw geestelijk oor open, dan wordt dit anders. Dan tocht ontkent zich voor uw hart een wereld van een heiliger leven, en met dat heilig ideaal is het leven der wereld om u heen in strijd. En nu ondergaat ge de worsteling, om, met dorst naar hooger ideaal in het hart, te moeten leven in een wereld, die daar tegenin vloekt, en nu hoort ge niets dan valsche tonen, algedrege dissonanten, een lied des levens, dat niet meer bij uw leven past.

En dit nu doet pijn. Het is als met Loth in Sodom. „Hij, de rechtvaardige man,” zegt de Schrift, *kweldte dag op dag zijn ziel door het zien en hooren van hun ongerechtigheden.*”

En wel u, als het zóó bij u zijn mag. Want is het zóó bij u, dan is dat een teken, dat het geestelijk gehoor niet alleen in u opwaakte, maar ook werkt, en zuiver werkt, en dat ge u ertigt aan de ergernissen, en pijn hebt van wat uw God beleeidigt, en nu zijt kwelt onder wat kwelend is voor zijn Majesteit.

Maar, helaas, dit ondervindt ge vaak anders! Als een prediker valsche prekt, kunt ge daarover wegblijven, en zoo uw gehoor voor vervalsching bewaren.

Maar wegloopen uit de wereld kunt ge niet, want

Ge moet er in blijven, tot God u afroeft. Ge moet onder die ongerechtigheden *wonen*, ze zien, ze aanhooren. En dan komt de vloek der gewoonte, die er u aan went, uw teeder afstompt, en ten slotte maakt, dat ge het nauwelijks meer hoort.

Een slag van een voorhamer op het aangezicht doet een gewoon mensch leven op zijn voeten. Maar een smidsknecht, die dag op dag in de smids sloot en slaapt, hoort dat op het laatst niet meer, en wordt er niet door aangedaan. Bloed te zien vloeien grijpt u aan en doet u pijn, maar een slagersknecht, die dag op dag dieren dooft, went aan dat zien van bloed, en verhardt er tegen.

En zoo nu ook overkwam het u. Eerst pijn er van; eerst kwelling in uw ziel; maar al ras hield die pijn op. Nu ja, zoo is de wereld. Wat zal ik me altoos ergeren? En zoo nam uw geestelijke teederheid af.

Wat hiertegen te doen? Voorreest wel dit, ga uit Sodom uit. Er is wereld en wereld. En al mag de kerk de wereld niet uit, en al moet Gods volk in die wereld bewaard worden, daarom heeft ze in die wereld toch niet met Sodom te verkeeren, mag ze der wereld niet gelijkvormig worden, en moet ze een eigen levenskring in die wereld scheppen, waarin de zondige wuanten van die wereld niet zijn toegelaten. Streng puriteinsch! En daarom niet de komedie oproepen. Niet de wereldsche vermakelen! Geen dans! Geen kaartspel! En wat uit dien kring meer is.

Dan ten tweede, laat de booze wereld niet in u binnen wezen, nadat ge ze uit den dagelijken omgang gebannen hebt. En daarom weg uit onzen kring met die ongezonde verhalen en prikkelende romans, die den stillen geest, die kostelijk voor God kan zijn, onrustig houden. En dan, houd uw geestelijk gehoor teeder door genade.

Maak de Heilige Geest uw gevoel zijn, en zij het een gedung schuilen in de tenten des Heeren, om weer in die sijnheid van gevoel gevoelend te worden.

Zich er aan ergeren dat de wereld in het booze ligt is niet genoeg. Ge moet er pijn van hebben; pijn van *houden*. Ge moet er uw ziel om kwelen. Niet maar bij uitzondering. Neen, het moet zijn en blijven tot op uw sterfden toe: een kwelen van uw ziel *dag op dag!*

KUYPER.

De Stembus van 20 Maart.

Nog nimmer heeft *De Heraut* een schrede op politiek terrein gewaagd.

Hoe ook schier alle kerkelijke bladen het hek van dit politieke erf overklommen, en met name de *Kerk, Cour.* haastig-devoorste speelde, om alles leelijks van de Antirevolutionairen te zeggen, toch behielden we onze volkomen zelfbeheersching en lieten niet toe, dat *De Heraut* van een theologisch, stichtelijk en kerkrechtelijk blad omtaarden zou, in een blad van politieke gedachtenwisseling.

Ook nu wenschen we *De Heraut* daarvan niet te wagen. In den eigenlijken strijd der herstemmingen mengen we ons ook nu niet.

Nu echter door de tegenpartij tweeërlei godgeleerd vraagstuk ook bij de politieke stembus aan de orde is gesteld, wenscht *De Heraut* in deze theologische kwestieën zijn lezers van voorlichting te dienen.

Tweeërlei vraag kwam aan de orde: 1°. Mag men als Christenburger deelnemen aan de Staatsbemoeiing van een onchristelijk Staatsbestuur? — en 2°. mag men ter bestrijding van het ongelooft in bondgenootschap gaan met het bijgeloof?

Beide vragen zijn van meer dan één kant ontkennend beantwoord, en wij meenen dat elk goed Gereformeerd godgeleerde ze in toestemmenden zin moet beantwoorden.

Wat toch het eerste punt aangaat, leert de Heilige Schrift ons onderscheiden tusschen een leven in het rijk der natuur, en een leven in het rijk der genade.

De instelling nu van de Overheid, en het daaruit voortvloeiende Staatsbestuur behoort niet tot het rijk der genade, maar tot dat van de natuur.

Vandaar dat de keizer van China evengoed een Overheid bij de gratie Gods is als onze koning.

Dit nu zoo zijnde, spreekt het vanzelf, dat voor burgerlijke zaken niet de maatstaf geldt die geldt voor kerkelijke zaken.

In kerkelijke zaken, die uitsluitend tot het rijk der genade behooren, is er ganschelijk geen gemeenschap tusschen Christus en wat niet van Christus is; en wie die toelaat maakt de kerk wereldsch. In mijn kerk kan ik daarom noch met een heiden, noch met een Jood, noch met een ketter, noch met een ongeloovige handelen. In de kerk geldt alleen wat van Christus Jezus is.

In de burgerlijke zaken des dagelijken levens daarentegen koop ik van een Jood, doe ik zaken met een heiden, sluit ik een contract met een ketter. Niet in weerwil van Gods Woord, maar krachtens zijn bestel.

En zoo ook in Regeeringszaken sta ik als Christen niet op het terrein der genade, maar midden in het rijk der natuur. Daarom geldt voor de Overheid het standpunt der wet, en niet dat der liefde.

Anders oordeelen is in de dwaling der Dooperschen vervallen. En als burger van mijn vaderland ben ik gerechtigd en verplicht, om alle recht in dien Staat mij toe-

gekend, tot eere Gods en tot welzijn van het gemeenebest te besteden.

Hieruit nu besluiten we, dat wegblijven van de stembus niet goed, en gebruikelijking van zijn stemrecht plicht is.

Hiermee nu hangt tevens saam ons antwoord op de tweede vraag.

Saamwerken met het bijgeloof om het ongelooft te bestrijden, mag ik zeer zeker niet op elk terrein.

Ik mag dat niet doen op het terrein der waarheid, want daar zijn alle wapenen geestelijk.

Ik mag dat ook niet doen in Christus' kerk, want daar is niet vermenging, maar juist schifting en onderscheiding geboden plicht.

Maar wel mag en moet ik in den burgerstaat de hulp van een minder kwaad te baat nemen, om een erger kwaad te weren.

Reeds de natuur leert dit. Een kranke gebruikt soms gif, om een ziektestof uit te drijven. Een gekneusd been wordt afgezet om het opklommen van het koudvuur te beletten. Een bloedzuiger wordt op een ader gezet, om opstopping van bloed te voorkomen.

Zoo is het natuurlijk en burgerlijk leven vol van allerlei onvernijdelijks en noodzakelijks, dat men liever naliet, maar uit plichtsbef aan moet wenden.

Vandaar dat de krijg, hoe schriklijk en vernielend ook, door alle volken beurtelings is aangegrepen, om aan een nog erger kwaad: den nationalen ondergang, te ontkomen.

Voert men nu krijg, en acht men zich sterk genoeg, om alleen te overwinnen, zoo doet men het alleen.

Maar is men te zwak, en acht men, gelij Jezus zegt, dat degeen tegen wien men wil optrekken, sterker is dan ik zelf ben, dan zoek ik bondgenooten.

Bondgenooten nu verschillen altoos van mijzelf. Zijn iets anders. Leven anders. Staen op een ander standpunt en hebben een eenigzins verschillend belang.

Doch voor de vraag, of ze mijn bondgenooten mogen zijn, komt slechts tweeërlei in aanmerking: 1°. of ze vijandig zijn aan mijn vijand; en 2°. of ze na de overwinning niet meer gevaar dan profijt opleveren.

Naar dien maatstaf hebben dan ook alle mannen Gods steeds dit gewichtige punt uitgelegd en toegepast. Zoo in de Schrift als in de Christelijke maatschappij.

Naar dien regel heeft Abraham, David en de beste van Jude's koningen gehandeld.

Naar dien regel handelden alle eeuwen door de Christenvorsten.

Naar dien regel verbond Prins Willem van Oranje zich zelfs vlak na den Bartholomeüsacht met Frankrijk.

En naar dien regel hebben wij ook in Oost-Indië ons steeds met heidensche en Mohamedaansche vorsten verbonden.

Op deze gronden kan er voor ons geen twiifel over zijn, of theologisch moet de vraag, of de Calvinisten in den burgerstaat met de Roomschen samen mogen en soms moeten gaan, — niet anders beantwoord dan in dezen zin: *Ja, zoodra zij heiden door nóg erger, d. i. door het ongelooft onderdrukt worden.*

KUYPER.

Amsterdam 16 Maart.

Met belangstelling zien we de resultaten tegemoet, waartoe de Conferentie van Deputaten met ambtsdragers zoo uit de Chr. Geref. als uit de Ned. Geref. kerken leiden zal.

Het denkbeeld was zoo gelukkig, om alvorens het stuk der hereeniging voor de Kerkeraden, Classes en Synoden, komt, het eens in vrije bespreking te brengen bij hen, die er het sterkst bij geïnteresseerd zijn.

Maar op dat karakter van vrije bespreking moet dan ook de volle nadruk blijven liggen.

Niet de Kerkeraden moeten worden uitgenoodigd om afgevaardigden te zenden. Ook niet de leden van de Kerkeraden moeten als gecommiteerden uit die raden opkomen.

Het moet zijn en blijven wat het bij de heeren Docenten uit Kampen was.

Deze handelden niet als Docenten, maar als particuliere genoodigden. Slechts hadden de noodigden om een keus te doen de Docenten genoodigd.

En zoo ook moeten thans niet Kerkeraadsleden q. q. handelen, maar als particuliere genoodigden samenkomen. Slechts moeten de noodigden om een keus te doen en om die keus ruim te nemen, *Kerkeraadsleden* noodigden.

Ook in den laatste tijd kwam weer het beroep op de Heilige Schrift ter sprake.

Men verlangt, en terecht, onder de belijders des Heeren, dat al wat te gelooven of te doen zal zijn, uit de Heilige Schrift worde genomen; en verwerpt niet niet minder recht, al wat zich bij ons poogt in te dringen, zonder uit die Schrift geleerd te zijn.

En toch, hoe eenvoudig dit ook schijnt, het is zoo eenvoudig niet.

Op verre na niet.

En dit staat in elk geval vast, dat tekst

na tekst op te sommen, wel verre van altoos eere aan de Heilige Schrift te bieden, ongetwijfeld er eer toe bijdraagt, om haar gezag te ondermijnen.

Een historische herinnering kan hierin te stade komen.

Toen onze Catechismus is opgesteld, heeft men terstond begrepen, dat de getuigenissen der Schriftuur niet bij zulk een Catechismus ontbreken mochten.

Maar hoe heeft men hierin voorzien?

Heeft men aan het hoofd van elken Zondag één tekst geplaatst, waaruit heel die Zondag was afgeleid?

Neen, dat niet, maar men heeft in tegendeel bij elk antwoord soms wel twaalf en meer uitspraken der Heilige Schrift geplaatst, om daardoor aan te duiden, dat eerst de *saamvatting van wat in al deze uitspraken geopenbaard was, tot het gevonden resultaat leidde.*

Later daarentegen heeft men deze organische opvatting der Heilige Schrift laten varen en de gewoonte ingevoerd, om bij elke Catechismusprediking toch ook nog een tekst te kiezen, die aan de predikatie ten grondslag werd gelegd.

Dit nu was *achteruitgang*.

Immers in tien van de twaalf gevallen is het ondoenlijk, om één uitspraak der Heilige Schrift te vinden, waarin alle momenten, die de onderwijzer in zulk een Zondagsaldering bespreekt, als *geopenbaard* voorkomen. Neem b. v. de Zondagsaldering, aan wier verklaring we juist toe zijn, en zoek eens in heel de Heilige Schrift een tekst, waarin én de *geheele betekenis* van het lijdén, én de *betekenis* van Pilatus' optreden, én de *vloek* van het kruis, in onderling verband, *geopenbaard* zijn.

Die is er natuurlijk niet.

Wat is dus het gevolg, als men nu toch uit een tekst prediken wil? Immers geen ander, dan dat zulk een tekst weinig meer dan een motto wordt; een spijker, waaraan men den inhoud ophangt.

En dit nu mag niet.

Schriftprediking is uit de Schrift *halen*, *putten*, *voortbrengen* wat in die Schrift als *geopenbaard* voorraad voorhanden ligt.

Daarom zagen onze vaders terecht in, dat de stelselmatige prediking van de hoofdstukken onzer belijdenis slechts dan mogelijk was, als men niet *één tekst*, maar tien twaalf teksten tegelijk nam, en uit die *alle saam* de waarheid putte.

Vandaar dat Catechismusprediking hun niet was: *niet-prediking* van de Schrift, maar een *predikatie over alle die teksten*, die uitdrukkelijk onder elke vraag vermeld stonden.

Die aanhaling van teksten onder den Catechismus is dus geen *bijzaak* maar *hoofdzaak*.

Het is niet: *Zóó denkt de Heilige Schrift er over ook!* maar: *Uit die en die goudaderen van de Schrift is dit goud opgedolven.*

Terwijl dan ook predikatie over den Catechismus, zonder meer, als zijnde menschenwerk, *ongoorloofd* zou wezen, is zeer wel geoorloofd predikatie *over meerdere teksten tegelijk*; en die staan dan ook duidelijk onder elke vraag aangegeven.

Ieder prediker behoort dan ook in zijn predikatie te doen uitkomen, dat deze teksten, en niet wat Ursinus of Olevianus zegt, zijn autoriteit zijn.

Juist echter door dat plaatsen van nog één tekst aan het hoofd der predikatie, heeft men die eigenlijke teksten, die hier autoriteit hadden, nu gedeclineerd.

Voor de teksten die de kerk gekozen had en aanwees, plaatste de prediker willekeurig één enkel tekst van eigen keus. Het was of men den Catechismus op de vingers tikte, dat er eigenlijk nog een tekst boven had moeten staan. Terwijl van den anderen kant door dien éénen tekst een strijd bij de behandeling ontstond, die of de Catechismusprediking bedierf of aan den eerbied voor Gods Woord te kort deed.

Van tweeën één toch.

Men liet of dien tekst liggen en gebruikte hem slechts als motto, iets wat in strijd is met den eerbied dien we aan de Heilige Schrift schuldigh zijn.

Of wel men ging, gelijk het dan behoort, wezenlijk dien tekst prediken, maar dan kwam natuurlijk weer de Catechismusprediking niet tot haar recht.

Heel dit streven om nog een aparten tekst voor de Catechismusprediking te plaatsen is dan ook van Arminiaanschen oorsprong.

Het sproot voort uit verzet tegen de Formulieren van eenigheid, en uit het onjuiste inzicht, als waren deze Formulieren een soort autoriteit, die zich op eenigerlei wijs boven de Heilige Schrift, of althans er naast, plaatste.

Dit nu zijn de Formulieren in de oogen onzer vaders nooit geweest; en daarom plaatsten ze zeer nauwkeurig hun Schriftuurplaatsen onder elke Catechismusvraag, opdat duidelijk bliken zou, dat de Catechismus op niets dan op de Heilige Schrift steunde.

Maar de Arminianen, die altoos tegen de Formulieren reageerden en het volk diens maakten, dat er in die Formulieren gevaar school, zagen al die Schriftautoriteit, die onder de vragen van den Catechismus stond, voorbij, en deden zich nu voor als echte Schriftvrienden, door nog opzettelijk een tekst voor elke predikatie te plaatsen.

De Coccejanen deden desgelijks. En in 't kort kan men zeggen, dat deze sinds bijna algemeen gebruikelijke methode, steeds haar warmste pleitbezorgers juist bij hen heeft gevonden, die noch den Catechismus noch de Heilige Schrift tot haar recht lieten komen.

Vreemde alsnu tegenover Arminianen en Coccejanen in een licht te komen staan, alsof zij voor de Formulieren en hun tegenstanders meer voor de Heilige Schrift waren, hebben toen allengs ook vele Gereformeerde predikers zich laten verleiden, om dienzelfden weg in te slaan; zoodat men

niemand hard mag vallen, die ook nu nog deze methode volgen mocht.

Maar toch in beginsel moet het tegengegaan.

De Heilige Schrift behoort waarlijk niet nog eerst door een tekst, die altoos motto wordt, bij den Catechismus te worden bijgebracht.

De Heilige Schrift zit in den Catechismus zelve reeds dubbel en dwars in.

Let er dan ook op, dat de Belijdenis der 37 Artikelen geen teksten heeft.

Men heeft er die later wel bijgeplaatst, maar dit hoort toch eigenlijk niet.

Voorzover de Belijdenis de Schriftuur aanwijst, neemt ze die in de artikelen zelve op en schrijft die voluit. Maar een afzonderlijke aanwijzing van de Schriftuurautoriteit, waarop ze steunden kwam bij de Belijdenis, die niet gepredikt werd, niet tepas. Wel daarentegen bij den Catechismus, die in de kerken selve de grondslag der opvoeding in het Woord werd.

En het was dan ook alleen een min helder inzicht in de onderlinge verhouding van Schrift en Formulier, die om toch elk misbruik van het menschenwerk tegen te gaan, er de Schrift nog eens afzonderlijk bijbracht.

Wil men dan ook in onze dagen terugkeeren tot zuivere lijnen, dan moet de Heilige Schrift zijn en blijven, de bron waaruit én de vaders putten én de wij putten; mogen de Formulieren niets zijn dan een declaratie van de kerk, wat zij uit die Bron geput heeft; en moet bij den Catechismus de eigenlijke kracht gezocht, niet in wat die Catechismus beweert, maar enkel in hetgeen hij, steunende op zijn breede Schriftautoriteit uitsprekt. En dan natuurlijk, valt die aparte tekst voorop *vanzelf* weg!

Reeds dit ééne voorbeeld toont genoegzaam, hoe gewichtig het punt is, dat we hi-rmeer ter sprake brachten.

Het geldt toch niets minder dan de vraag naar de geaardheid en het karakter der Heilige Schrift. Is de Schrift een *mozaiek*, waarin alle stukken gereed liggen, zoodat ze zonder verdere verbinding, afleiding en vermenging, eenvoudig zóó uit de Schrift uit te nemen zijn, dan natuurlijk is met een *aaneenrijging* van teksten alles afgedaan, en komt de hoogste lof toe, niet aan den Catechismus, maar aan die soort nieuwmodische vraagboekjes van Wesley-aanschen oorsprong, en die voor twintig jaren ook ten onzen ziele een opgang maakten, vraagboekjes, waarin op elke vraag eenvoudig met een tekst geantwoord werd.

Heel de godgeleerde arbeid is dan de arbeid van den *mozaiekwerker*. Het komt dan op *geheugen* en *keuze* aan. Om meer niet. Men behoort dan slechts *vindendrijf* van geest en zin te zijn, om bij alles een plaats, een tekst te pas te brengen, die er min of meer op slaat; en de beste theoloog zal dan hij zijn, die op elk gegeven oogenblik heel den inhoud der Schrift het heiderst voor zich heeft en er m-t de meeste vaardigheid zijn noodige teksten uit kiest en tepas brengt.

Voor al in Engeland is men in deze soort van godgeleerde kunstvaardigheid zeer bedreven, en vele zijn de afzonderlijke handboeken, om dit soort van Schriftgebruik makkelijker te maken. In tal van Bijbels worden eendelnos breede reeksen van gelijkluidende plaatsen opgegeven, en in allerlei dictionarissen voegt men op allerlei onderwerpen alle Schriftuitspraken bijeen, die min of meer daar op slaan. Vandaar dat de studie der godgeleerdheid in Engeland dan ook op zeer lagen trap staat, en de *tekst-kunstvaardigheid* er voor degelijk onderzoek in plaats is getreden.

Men vat de Schrift dan op, als ware ze een soort *wetboek*, met een eindelooze reeks *verzen* in plaats van *artikelen*, en gelij hij de beste advocaat is, die het snelst en vaardigst allerlei artikelen uit het wetboek aan kan halen, geldt dan ook hij voor den besten godgeleerde, die het snelst en vaardigst verzen kan citeeren uit de Heilige Schrift.

Daze uitwendige, praktische methode nu moeten we niet van onze bureu van over zee overnemen.

Men maakt zich daardoor de zaak te *gemakkelijk*, en laat de Heilige Schrift niet tot haar recht komen.

Want waarlijk de Heilige Schrift is heel iets anders dan een schoon mozaiek, ze staat onbedingd hooger dan een atomistisch wetboek.

De Schrift is een *goudmijn*, waarin tot diep in haar aderen moet gedolven. Ze is een *bron*, waaruit alleen met heilige inspanning de wateren te voorschijn zijn te brengen. Ze is een goddelijk *organisch geheel*, dat weigert om op zoo onedele wijze haar mysterie te ontsluiten.

Er is, dit stemmen we volkomen toe, in de Heilige Schrift óók een aanzienlijke voorraad gereede stof, die men er zóó uit kan overnemen, en waar geen verdere arbeid aan te besteden is. Het zijn deze deelen der Schrift die ons arsenal vormen, en waaruit we met een: „Daar staat geschreven!” onze wapenen tegen den vijand onzer ziele kiezen. Maar als het niet op strijd met Satan, maar op *teederder arbeid*, op het naspeuren der waarheid in haar fijnste ademen aankomt, dan, neem er slechts de proef van, biedt de Heilige Schrift slechts op tien, twaalf plaatsen *verstrooide goudkorrels*, die de kerk eerst op te smelten, in den vorm te gieten en te polijsten heeft.

En ook dan komt het wel evengoed uit de Schrift en uit de Schrift alleen, maar niet uit één tekst, eer uit twintig teksten, en niet als gepolijst metaal, maar als erts. Reeds het enkele feit dat 7/10 der Heilige Schrift *niet* leeraardig is en geen gereede uitspraak bevat, dwingt ons dien beteren weg te volgen.

Reve Kampen Zondag Als p van dit staalje:

Als at gevoelen schelden, een straf Spruyt's zijn plect tyraniek wederga

En Prof. uitdrukking kond door een geel De lte voortaan

Neem en voeg gens me en het n den"; en zekennis

Naar a den hee Buitend I. in de

De Her aan de h geheider der eenig De l artikel on op den Dit blad z

zij het z tegen ziel algemeen de zich r Gods Wo dagsschole "leeraat" welke er den Bijbe gelaten, i nen. En heeten, zij omdat hun "Gods Wo u er zoov oordeelen" dert word en het n is van kan

Ons dun verwanten zij nog m nen" kunn Met De over de w nen opwerk

Eensdeet het stellen Anderde blad van der Schrift van een o met De l vreeselij a aan bekw onderwijze

Ons ven als mensel konden, d Heraut al met evenv vigheid er Koran.

Wel gek wederrijde waarop wi wij wederr len met haald en vinden, o kijk te gur dennen als als historis schat in d

Maar... den Bijbel om met e zond verze Gaarne vreedzame "huis, dez zien tigh rusting her afgedrukte

Maar oc die pennes werk. Voc En de get verlichting

Een enk van de b ons adres: Wanneer Zondagsch gezegd or gebruiken is. Ongeer volgen, w nemen de getale, de van de ach illustratiene uitoz gezinnen v drevan

Doch he ken wij, leering en telijken rij Plaats kan den. Zieda toegeven, sporing

Doch... te vragen: Aan wi weg tot d klaar begi lezen met alles even den Prote ten, — au laatste d den ter doren y